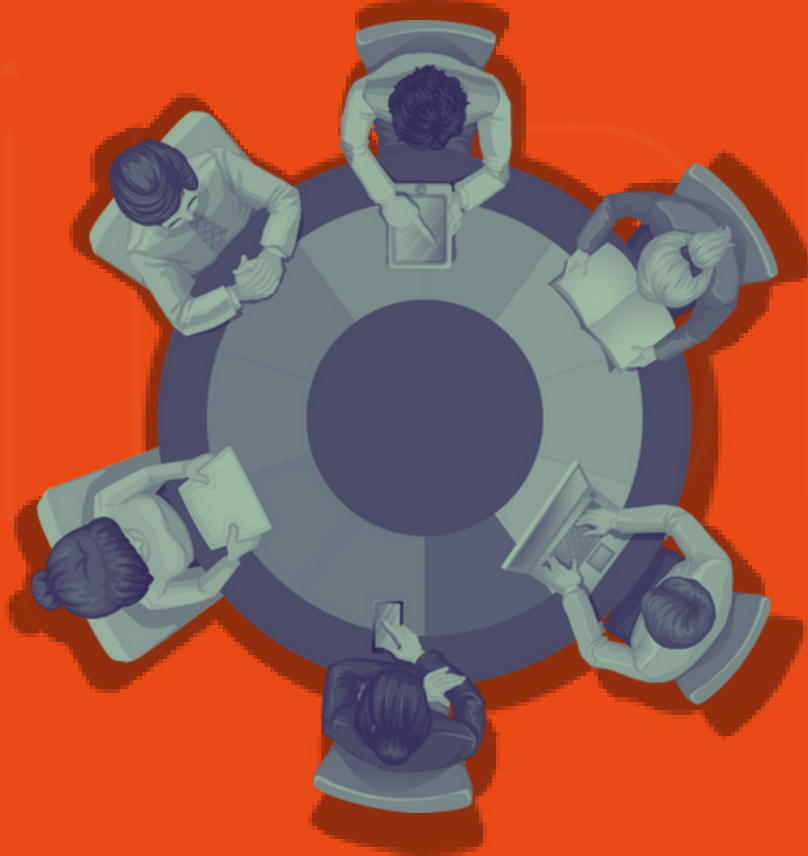

AFET DAYANIKLILIĞI İÇİN KATILIMCI STRATEJİK PLANLAMA

YEREL YÖNETİM STRATEJİK PLANLARINI
AFET DAYANIKLILIĞI İÇİN İZLEMEK

KILAVUZ ve BİLGİ DOSYASI

ARALIK 2023

Afet Dayanıklılığı için Katılımcı Stratejik Planlama: Yerel Yönetim Stratejik Planlarını Afet Dayanıklılığı İçin İzlemek Bilgi Dosyası, Yurttaşlık Derneği'nin yürüttüğü Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü projesinin bir çıktısıdır.

Bu yayın, Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA fonu ile desteklenen Afet Dayanıklılığı İçin Yurttaşın Sözü projesi kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğinin sorumluluğu Yurttaşlık Derneği'ne aittir. Hollanda Krallığı Büyükelçiliğinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Yayın Sorumlusu ve Hazırlayan: Orkun Doğan, (Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü Proje Koordinatörü)

Katkıda bulunanlar: Hasan Tural (İstanbul Kent Konseyi, Genel Kurul Üyesi), Emel Kurma, Kaan Çeltik, Nida Kara

Tasarım ve Mizanpaj: Ferhat Can Özkan

Yayımlanma Tarihi: Aralık 2023

Yurttaşlık Derneği: Gümüşsuyu Mah. Ağa Çırağı Sokak No: 7 Daire: 3, Beyoğlu/İstanbul

Telefon: +90 212 292 68 42 Faks: +90 212 292 48 44

E-posta: iletisim@hyd.org.tr

Web: www.hyd.org.tr // <https://www.yereldemokrasi.net/>

Youtube: yurttaslkdernegi2696

X: hydturkiye

Facebook: hydturkiye

İÇİNDEKİLER

<u>Giriş - Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü projesi hakkında</u>	1
<u>Yerel Afetlere Dayanıklı Bir Kentte...</u>	7
<u>Afet Dayanıklılığı ve Yerel Yönetimler</u>	9
<u>Hemşehri Hukuku ve Katılım Hakkı</u>	15
<u>Yerel Yönetim Stratejik Planları</u>	18
<u>Stratejik Plan ve Bütçe İlişkisi</u>	22
<u>Stratejik Plan ve Performans Programı İlişkisi</u>	25
<u>Stratejik Plan ve Faaliyet Raporları</u>	26
<u>Stratejik Plan ve Katılım</u>	28
<u>Afet Dayanıklılığı için İncelemeden İzlemeye</u>	32
<u>Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlama Takvimi</u>	35

GİRİŞ

Yerel yönetimlerde afet dayanıklılığı odağında stratejik planlama ve toplumsal katılım hakkında hazırlanan bu bilgi notu, Yurttaşlık Derneği tarafından yürütülen “Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü” projesi kapsamında hazırlandı.

Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü, afetler karşısında kentlerimizi daha dirençli kılacak ve toplumsal dayanıklılığı güçlendirecek kentsel politikaların, yerel ve kapsayıcı afet yönetimi yaklaşımının yerel yönetimler ve sivil toplum arasında etkin iletişim ve iş birliği ile hayata geçirilebilmesi için, yurttaşların kamu politikaları süreçlerine katılımlarını güçlendirmeyi ve bu doğrultuda sivil kapasitenin desteklenmesini amaçlıyor.

Yurttaşların afetler gibi günlük hayatlarını, toplumsal yaşamı derinden etkileyen kriz durumları karşısında kentsel ve toplumsal dayanıklılığı artıracak kamusal politikaların belirlenmesinde etkin rol alabilmesi, kamu politikalarının oluşturulma sürecindeki şeffaflık, hesap verebilirlik ve kapsayıcılık ilkeleriyle doğrudan ilişkili. Bu ilkeleri gözetmeyi ve geliştirmeyi hedefleyen Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü Projesiyle, yurttaşların yerel, bölgesel ölçekte afet ve risk yönetimine yönelik politika üretimi süreçleri ve dinamikleriyle ilgili bilgi ve söz sahibi olmasını gözetiyoruz. Bu doğrultuda çalışmamız yerel yönetim stratejik planlarının hazırlık, uygulama ve izleme süreçlerinde toplumsal katılımın artırılarak afetler karşısında kentsel ve toplumsal direnci artıracak katılımcı bir stratejik planlama yaklaşımının hayata geçirilmesini hedefliyor.

Marmara Denizi çevresindeki illeri kapsayan dört havzada 2023 yılı boyunca gerçekleştirilen çalışma boyunca afet dayanıklılığı ve toplumsal katılım odağında eğitimler, atölyeler ve farklı toplantılar gerçekleştirildi. Marmara’da yaşayan bireyler ve afetlere karşı daha dirençli bir kentte yaşamak için faaliyet yürüten sivil inisiyatifler, sivil toplum örgütleri, kent konseyleri, mahalle gönüllüleri ve belediyelerden temsilciler olmak üzere 160’tan fazla yurttaşın katılımıyla Marmara’daki yerel yönetimlerin mevcut stratejik planları afet dayanıklılığı bakış açısıyla incelendi ve öne çıkan bulgular raporlaştırıldı.

Kent hakkı ve kent politikalarının planlanması, izlenmesi ve denetimiyle ilgili çalışmalar yürüten sivil toplum örgütleri, kent konseyleri ve yerel yönetimlere yönelik hazırlanan bu bilgi notu yerel ölçekte afet dayanıklılığı, yerel yönetimlerde stratejik planlama ve belediye stratejik planlarının sivil toplum tarafından nasıl izlenebileceği hakkında sivil toplum nezdinde farkındalık ve bilgi düzeyinin artırılması için hazırlanmıştır. Stratejik planlara odaklanan bu belge başta afet yönetimi ve risk azaltımı olmak üzere kente dair üretilen kararların ilgili tüm aktörler tarafından izlenmesi ve değerlendirilmesine ve üretilecek kararların her aşamasında aktif katılımın desteklenmesine yönelik çalışmalara katkı sağlamayı amaçlıyor. Yerel yönetimlerin görev süreleri başında 5 yıllık görev süreleri boyunca izleyecekleri programı ve yönetim anlayışlarını ortaya koymak için hazırladıkları ve kamuoyu ile paylaşılan stratejik planlar ile , şeffaflık ve hesapverebilirlik temelinde stratejik planla ilişkili olarak yerel yönetimlerin hayata geçirdikleri ve planladıkları proje ve uygulamalarına, bunları gerçekleştirebilmek için yaptıkları bütçe ve kaynak kullanımına dair üretilen performans ve yatırım programları ve faaliyet raporu gibi politika belgeleri arasındaki ilişkiyi sivil toplum nezdinde daha anlaşılır kılmaya çalışan bu döküman, stratejik planlamanın hazırlık sürecinden başlayarak, planın uygulanması ve izlenmesine kadar her aşamasında sivil toplumun aktif ve etkili katılımını ve yurttaş denetimini desteklemeyi amaçlamaktadır.

AFETLERE DİRENÇLİ BİR KENTTE, kentliler kapasite ve kaynakları doğrultusunda yerel yönetimler ile birlikte kendi şehirlerinin yönetimine katılır, şehirleri hakkında kararlar alır ve planlar yaparlar. Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü, afetler karşısında toplumsal dayanıklılığın desteklenmesi için yerel yönetim stratejik planlarının daha kapsayıcı, katılımcı ve dayanıklılık odaklı olmasını amaçlamaktadır. Yerel yönetimler nezdinde kente dair üretilen kararların, özellikle de afet yönetimi ve risk azaltma konusundaki çalışmaların, stratejik planlar başta olmak üzere diğer politika ve uygulama belgeleri üzerinden ilgili tüm aktörler tarafından izlenmesi ve değerlendirilmesi ile önümüzdeki süreçte kentsel dirençliliği ve demokratik katılımı artıracak yerel yönetim anlayışının ve stratejik planların ortaya çıkmasını umut ediyoruz.

Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü Projesi Hakkında

Yaşadığımız kentlerde doğal ve beşerî **afetlerin yıkıcı etkileri** karşısında toplumun **dayanıklılığını artıracak** yerel politikaların ve toplumca sahiplenilecek kapsayıcı çözümlerin hayata geçirilmesi için **katılım ve dayanışma pratiklerini nasıl güçlendirebiliriz?**

Yerel yönetimler, kentleri afetler karşısında daha **dirençli hale getirmek için hali hazırda ne gibi çalışmalar yürütüyorlar?**

Yerel ve bölgesel ölçekte afetler karşısında toplumsal dayanıklılığı güçlendirecek bir **afet yönetişimi yaklaşımını geliştirmek için yerel yönetimler ve sivil toplum ne gibi ortak çalışmalar yapabilir?**

Afet yönetimi ve risk azaltma çalışmalarında bölgesel ve kentsel ölçekte karşılaşılabilecek doğal ve beşerî her türlü olası **afete dair riskleri belirlemek**, bu **afetlere daha hazır hale gelmek**, **afetlere hızlı ve etkin müdahale etmek**, **afet sonrası toparlanmak** ve **iyileşmek** gibi dayanıklılık kapasitelerinin geliştirilmesinde belediye ve sivil toplum arasındaki diyalog, koordinasyon ve işbirlikleri **nasıl geliştirilebilir?**

Yerel yönetimlerde stratejik planlama, afetler karşısında toplumsal dayanıklılık kapasitelerinin geliştirilmesi için **etkin ve kapsayıcı bir katılım süreci olarak düşünülebilir mi?**

Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü bu sorular üzerine birlikte kafa yormanın ve tartışmanın faydalı olacağı düşüncesiyle Yurttaşlık Derneği'nin yerel demokrasi, havza odaklı bölgesel politikalar ve yurttaşlık alanlarındaki çalışmalarının paralelinde kurgulandı. Yurttaşlık Derneği tarafından barış alanında çalışan PAX For Peace (Hollanda) ile işbirliği içerisinde ve başta İstanbul Kent Konseyi olmak üzere Marmara'daki birçok farklı sivil toplum örgütünün iştirakiyle 2023 yılı boyunca yürütüldü. Proje faaliyetlerinin giderleri, Hollanda Hükümeti'nin MATRA programı çerçevesinde sağlanan hibe desteği ile karşılandı.

Afetler karşısında toplumsal dayanıklılığının artırılması için geliştirilecek katılımcı planlama, karar alma ve uygulama yaklaşımının yerel yönetimde stratejik planlamadan başlaması gerektiği fikrinden hareketle çalışmamızın odağına yerel yönetimlerin stratejik planlarını koyduk. Proje kapsamında, 2023 Mayıs - Kasım ayları arasında Çanakkale, Bursa, Kırklareli ve İstanbul'da gerçekleştirilen altı tartışma toplantısı ve atölye çalışması ve Ekim ayında Çanakkale'de düzenlenen Güz Okulu buluşmalarında, sivil toplum örgütleri, meslek odaları, kent konseyleri ve yerel yönetimlerden temsilciler ve Marmaralı yurttaşlar ile bir araya gelerek, Marmara Bölgesi belediyelerinin Stratejik Planlarını taradık. Belediyelerin stratejilerinde anılan, yöreye has afet riski tespitlerini, afet yönetimi ve risk azaltma alanında ihtiyaç tariflerini ve bu alanda afet dayanıklılığı sağlamak için kent ölçeğinde ortaya konan amaçları, bu amaçları gerçekleştirmek için planlanan hedeflemeleri ve performans göstergelerini not ettik. 160'tan fazla yurttaşın katıldığı bu kolektif çalışma kapsamında 67 adet stratejik plan belgesini afet dayanıklılığı ve toplumsal dayanıklılık odağında inceledik ve öne çıkan bulguları raporlaştırdık.

Bu bilgi notu ise Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü projesi kapsamında yürütülen atölye çalışmalarında proje ekibi ve İstanbul Kent Konseyi Genel Kurul üyesi Hasan Tural tarafından verilen katılımcı stratejik planlama ve belediye stratejik planlarını okuma eğitimlerinden, buluşmalara katılan diğer uzmanların sunum notlarından ve bu alanda Yurttaşlık Derneği'nin (YD), T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB), Sivil Toplum Geliştirme Merkezi(STGM), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Argüden Yönetişim Akademisi (AYA) ve Ekoloji Kolektifi Derneği'nin (EK) metin içinde referans verilen ilgili yayınlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Fotoğraf: Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü, Dayanıklılık ve Katılım Atölyelerinden bir görüntü, Çanakkale, 2023

Yerel Afetlere Dayanıklı Bir Kentte...

Dayanıklı Kent;

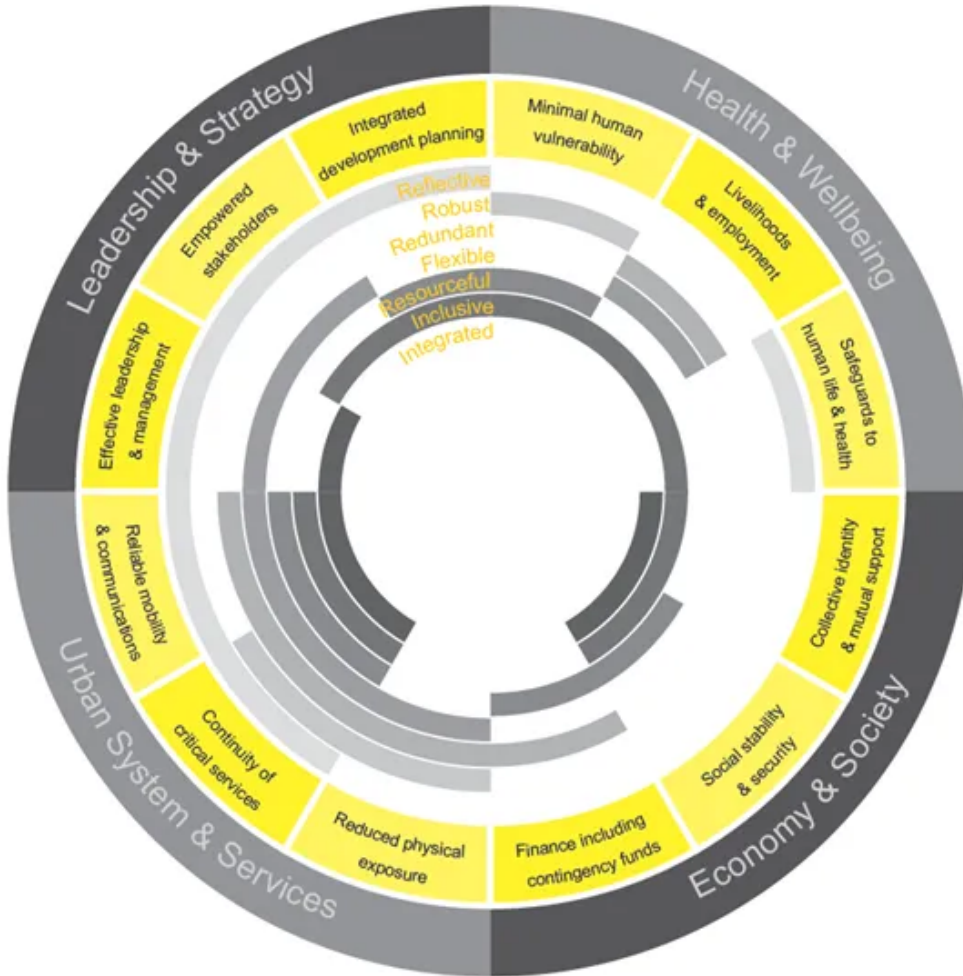
Olası şok ve zorlamaları karşılayabilme, uyum sağlayabilme ve iyileşme kapasitesine sahip, bunları sürdürülebilirlik yönünde sağlayabilen şehir. (UN Habitat 2018)

UNISDR'ın (Birleşmiş Milletler Afetlerin Azaltılması Uluslararası Stratejisi) 2017'de yayımladığı "[How To Make Cities More Resilient A Handbook For Local Government Leaders](#)" başlıklı raporda yer verilen yerel yöneticilere ve karar alıcılara yönelik önerilerden uyarlanmıştır.

- Etkin bir liderlikle birlikte afet risk yönetiminde sorumluluklar net bir şekilde belirlenmiştir. Dayanıklılık için afet yönetimi, etkin paydaş katılımını, iyi tanımlanmış politika ve stratejileri ve görev dağılımını, etkin iletişim ve etkin risk yönetimini kolaylaştıran mekanizmaları içerir.
 - *Dayanıklılık için kentin tüm bileşenleri ile organize olun, sorumlulukları netleştirin ve kurum içi ve kurumlar arası koordinasyonu artırın.*
- Kentliler, kentin maruz kalabileceği tehlikeler ve zarar görülebilirlik hakkında konuyla ilgili uzman bilgisinin ötesinde yerel ve güncel bilgiye sahiptir. Mahalli risk değerlendirmeleri, dayanıklılığın artırılmasına katkıda bulunan mevcut ve gelecekteki yatırım kararları da dahil olmak üzere, kentsel planlama ve uzun vadeli kalkınmanın temeli olarak düzenli bir şekilde hazırlanır.
 - *Mevcut ve gelecek afet riskleri hakkında bilgi toplayın, senaryolar oluşturun, mahalle ölçeğinde risk değerlendirmeleri yapın, katılımcı bir yaklaşımla acil durum planlarını oluşturun ve bunları mekânsal ve stratejik planlara entegre edin.*
- Dayanıklılığı artıracak faaliyetleri, uygulamaları ve projeleri tamamlayan ve teşvik eden yeterli bir finansal plan mevcuttur.
 - *Dayanıklılık için mali kapasiteyi güçlendirin. Dayanıklılık projelerini desteklemek için finansal plan hazırlayın, dayanıklılık çalışmalarının bütçedeki payını arttırın ve fon yaratın/kaynak geliştirin. Afetlere hazırlık odaklı katılımcı bütçe uygulamaları başlatın.*
- Kentsel planlama, kırılgan gruplara odaklanan güncel risk bilgilerine dayalı olarak gerçekleştirilir. Fiziksel riski ve zarar görülebilirliği azaltmak için gerçekçi ve risklere uygun yapı yönetmelikleri hazırlanır, yürürlüğe konur, uygulanır ve bunlara uygun olarak yapı denetimleri yapılır.
 - *Dayanıklı kentsel gelişim ve tasarım için güncel risk değerlendirmelerine dayalı risk farkındalığına sahip kapsayıcı ve katılımcı kentsel planlamayı hedefleyin.*

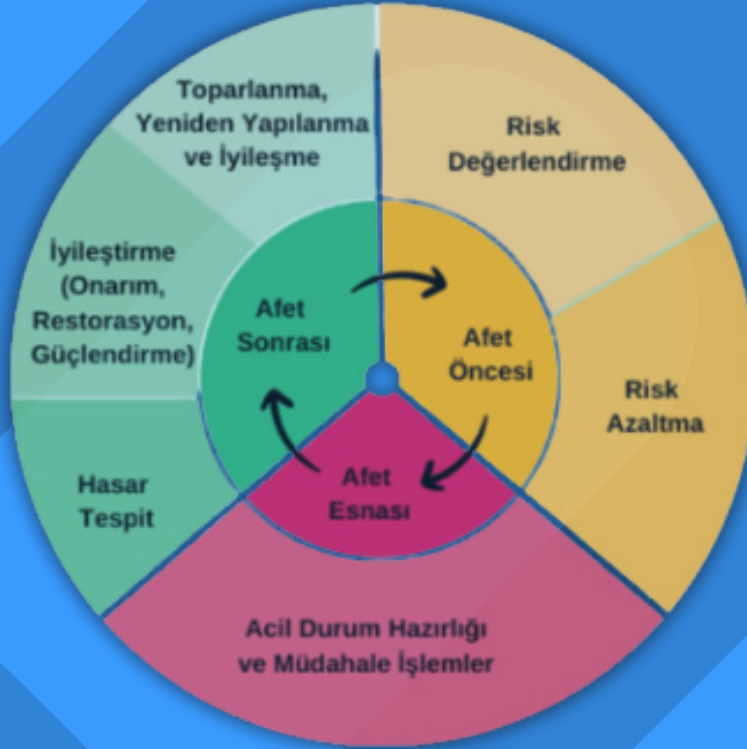
- Doğal tampon ve/veya rezerv alanı olarak koruyucu işlevlerini sürdürmek ve afet risklerinin azaltmak için kent sınırları içindeki ve çevresindeki doğal ekosistemler belirlenir, korunur ve izlenir.
 - *Kent coğrafyası içinde ve dışındaki doğal ekosistemleri belirleyin, koruyun ve izleyin, risk azaltma amacıyla kullanımlarını geliştirin. Kent tarımını destekleyin.*
- Kentin dayanıklılığı ilgili tüm kurumlar, rollerini yerine getirmek için ihtiyaç duydukları beceri ve kapasitelere sahip olacak şekilde güçlendirilir.
 - *Afet yönetimi ve risk azaltma konusunda kentsel kapasiteyi anlamak ve geliştirmek için kamu kuruluşları, özel sektör, akademi, meslek ve sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyonu ve bilgi alışverişini güçlendirin. Bu kurumların afet yönetimi ve risk azaltmada kapasitelerini geliştirecek projeler geliştirin.*
- Sosyal ağlar, dayanışma ve karşılıklı yardım kültürü topluluk buluşmaları, ortak çalışmalar ve eğitimler gibi etkinliklerle ve farklı iletişim kanalları aracılığıyla güçlendirilir.
 - *Toplumsal dayanıklılık kapasiteni güçlendirmeye yönelik faaliyetler için kaynak ayırın, imkanlar sağlayın, organize edin ve organize edilmesine yardımcı olun. Hemşehri derneklerini afet yönetişiminin parçası olmak için teşvik edin. Yalnızca afet odağında değil tüm kentsel politika alanlarında katılım ve iş birliğini destekleyecek mahalle temelli gönüllülük, aktif yurttaşlık programları geliştirin.*
- Hizmetlerin devam etmesini sağlamak ve iklim değişikliğinin etkilerine karşı dirençliliği artırmak için kritik altyapının korunması, güncellenmesi ve idame edilmesine yönelik bir strateji mevcuttur.
 - *Ulaşım, elektrik, su, iletişim gibi hayati altyapıların korunması için bir strateji geliştirin ve altyapı sistemini dirençli hale getirilmesine öncelik verin. Yeni altyapı yatırımlarında, bakım hizmetlerinde risk azaltımını şart koşun.*

- Afetlere etkin müdahale, hazırlık planlarının oluşturulması ve düzenli olarak güncellenmesi, erken uyarı sistemlerinin entegrasyonu ve hazırlık tatbikatları yoluyla acil durum ve yönetim kapasitelerinin artırılması sağlanır.
 - *Acil durum ve hazırlık planları oluşturun ve bunları düzenli olarak güncelleyin, iletişimini sağlayın. Erken uyarı sistemleriyle bağlantı kurun, acil durum ve yönetim kapasitelerini artırın.*
- Afet sonrası toparlanma, rehabilitasyon ve yeniden inşa stratejileri uzun vadeli planlama ile uyumludur.
 - *Toparlanmayı hızlandırın ve daha iyisini inşa edin. Uzun vadeli kalkınma planları ve mekânsal gelişim stratejileri ile uyumlu afet sonrası toparlanma, rehabilitasyon ve yeniden inşa stratejileri oluşturun. Kentler arası iş birlikleri ve ortaklıklar kurun. Kentleri dirençli hale getirmek 2030 gibi küresel ölçekte risk azaltma programlarının, ağlarının ve eylemliliğinin bir parçası olun.*

Şekil: Kent Dirençliliği Çerçevesi, Kaynak: [Resilient Cities Network](https://www.resilientcitiesnetwork.org/)

AFET DAYANIKLILIĞI VE YEREL YÖNETİMLER

Deprem, sel, yangın veya müsilaj... Doğa olayları afetin kendisi değildir. Ancak depremin yol açtığı sonuç afet olabilir. **Afetler**, insan ve diğer canlıların yaşamında insani, ekonomik, sosyal ve ekolojik kayıplara yol açan, gündelik yaşam akışını ve faaliyetleri durduran ya da sekteye uğratan, tehlikeyle karşı karşıya kalanların kendi bilgi ve organizasyon kapasitesi ve imkanları ile baş edemediği olaylar olarak tanımlanıyor (AFAD 2023, UNDRR, 2021). **Afet riski** ise afete yol açabilecek olayın gerçekleşmesi halinde insani ve toplumsal unsurların tehlike karşındaki durumu ve hasar görme eğilimine bağlı yol açabileceği kayıp olasılığıdır.

Afetlerin etkileri toplumda var olan eşitsizliklere bağlı olarak denk değildir. Afetler yapısal eşitsizlikleri şiddetlendirdikleri için en yoksul ve en savunmasız kesimler afetlerden daha çok etkilenirler.

Afetler önlenemez ise de öngörülebilirdir ve devletin tüm merkezi ve yerel idari organlarıyla afet risklerini azaltma ve afetler sonucu oluşan zararları önleme ya da en aza indirme konusunda görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

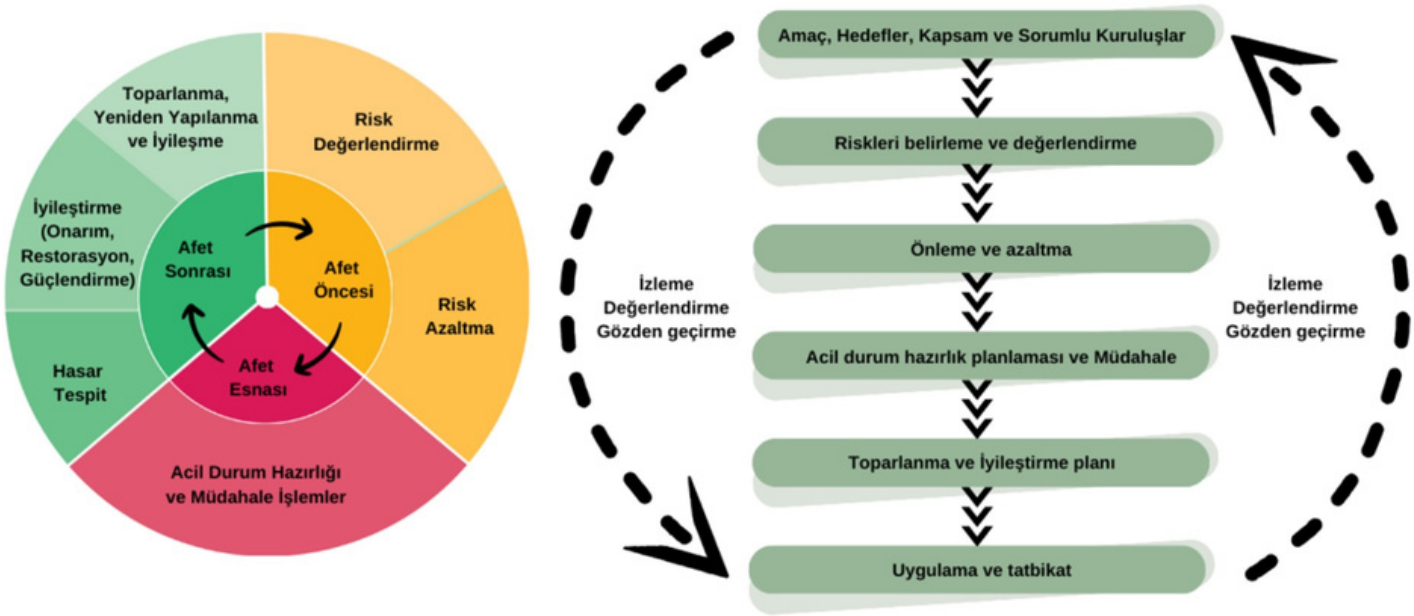
“Devletin asli görevi vatandaşlarının maddi ve manevi varlığını gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaktır.” T.C. Anayasası, Madde 5
“Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.” T.C. Anayasası, Madde 56

Görüldüğü üzere devletin, yaşam hakkı bağlamında pozitif yükümlülükleri vardır. Bu kapsamda afetlerin can kaybına sebebiyet verebilecek etkilerini işlemler ya da ihmaller yoluyla ağırlaştırmamasının ötesinde, bu etkilerin can kaybına sebebiyet vermemesi için afet öncesinde ve sonrasında önlemler alma yükümlülükleri bulunmaktadır.

Kentsel dayanıklılık herhangi bir kentsel sistemin, sakinleriyle birlikte, tüm şok ve streslere rağmen sürekliliği sürdürme, aynı zamanda sürdürülebilirliğe olumlu bir şekilde uyum sağlama ve dönüşme yeteneğidir (UN-Habitat). **Toplumsal dayanıklılık** ise grupların veya toplulukların sosyal, politik ve çevresel değişimin bir sonucu olarak ortaya çıkan dış şoklar ve rahatsızlıklarla başa çıkma yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Adger, 2000).

Toplumsal bir bakış açısıyla **afet dayanıklılığı**, toplumun afet risklerini bilme ve algılama, afetle baş edebilme, afete karşı hazırlıklı, esnek ve dayanıklı olabilme, afetlerin etkisini kısa sürede gidererek iyileşebilmesine imkân veren bilgi, beceri, örgütlülük ve müdahale kapasitelerinin toplamıdır.

Afet ve risk yönetimi, afetler karşısında toplumsal dayanıklılığı, afet dayanıklılığını artırmalıdır. Bu da, afet öncesinde mevcut ve olası afet risklerini belirlemek ve azaltmak, fiziksel ve sosyal zarar görülebilirlik koşullarını ortadan kaldırmak, tüm canlıları afetlerden korumak; afet esnasında afetin etkilerini en hızlı, en doğru şekilde anlayabilmek, afete hızlı, koordineli ve etkin bir şekilde müdahale ederek hasarı ve kayıpları en aza indirebilmek; afet sonrasında toplumsal iyileşmeyi sağlayabilmek ve

Şekil: Afet risk yönetim döngüsü (Shirvani and Kheyroddin, 2022)

Afet risklerini azaltmak ve afetler karşısında toplumun dayanıklılığını artırmak halka en yakın yönetim birimi olarak belediyelerin, mahalli müşterek ihtiyaçları gidermek için var olan ve seçilen yerel yönetimlerin görevlerindedir. Yerel yönetimler afet risklerini azaltma, afetlere hazırlıklı hale gelme ve acil müdahale ve kurtarma çalışmalarında önemli roller üstlenebilmektedir.

- “Belediye; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar.” [5393 Sayılı Belediye Kanunu](#), Madde 53.

Yerel yönetimlerin temel rollerinden biri, risk azaltma, hazırlık, yanıt ve toparlanma önceliklerine sahip kapsamlı afet yönetim planları oluşturmaktır. Bu planlar, yerel topluluklar, ilk müdahale ekipleri ve diğer ilgili paydaşlarla iş birliği yaparak olası tehlikeleri belirlemek ve bunlarla başa çıkmak için stratejiler geliştirmek için gerekli çalışmaları içermelidir. Planlara acil iletişim, tahliye, barınma ve temel hizmetlere erişim gibi önlemler de dahil edilmelidir.

Türkiye’de ulusal afet yönetimi ve risk azaltma sistemi çerçevesinde yukarıdaki referans verilen afet yönetimi özelindeki yerel planların AFAD öncülüğünde hazırlanan ve yönetilen, yerel yönetimlerin de hazırlık, uygulama ve izleme sürecinde paydaş olduğu İl Risk Azaltma Planları (İRAP) ve İl Afet Müdahale Planlarına (İAMP) denk geldiği düşünülebilir. Ayrıca bu planlar haricinde bazı belediyeler kurumsal olarak afet ve acil durum müdahale planları hazırlamaktadır. İRAP’larda belediyelere genel olarak hasar görebilirliği azaltma bağlamında mikro bölgeleme, zemin etüdü, ruhsatlandırma, yapı denetimi gibi fiziksel önlemlere dayalı ve bilinçlendirme ve eğitim gibi farkındalık artırmaya yönelik roller verildiği görülmektedir. Yerel yönetimler atfedilen bu rollerin ötesinde afet dayanıklılığını destekleyecek daha kapsamlı, kapsayıcı ve katılımcı planlar oluşturabilirler.

Fiziksel önlemlerin yanı sıra, yerel yönetimler, toplum katılımını ve eğitimini teşvik ederek de afetlere karşı dayanıklılığı destekleyebilirler. Bu, vatandaşları afetlere karşı hazırlık ve yanıt konusunda bilgilendirmek, toplum acil durum müdahale ekipleri oluşturmak, teçhizatlandırmak ve afet yönetimi ve toparlanma konularında eğitim vermek gibi farkındalık kampanyaları geliştirmeyi de içerir.

Yerel yönetimler, afet yönetiminde kaynakları ve uzmanlıkları paylaşmak, koordinasyon sağlamak için diğer kentlerdeki yerel yönetimlerle ve kamu kurumlarıyla ortaklıklar kurmak için çalışmalıdır. Afet yönetimi temelli kardeş/gölge belediyeçilik, karşılıklı iş birliği ve yardım anlaşmaları, deneyim aktarımı, ortak tatbikat ve bilgi paylaşımı bu açıdan düşünülebilecek çalışmalar olabilir.

Büyükşehir Belediyeleri ve İl Özel İdareleri Tarafından Afet ve Acil Durumlar ile Sivil Savunmaya İlişkin Yatırımlara Ayrılan Bütçeden Yapılacak Harcamalara Dair [Yönetmelik](#)'e göre;

Büyükşehir belediyeleri, afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetler kapsamındaki yatırımlar için gerçekleşen en son yıl bütçe giderinin binde biri oranında ödenek ayırmak durumdadır*. Yönetmelikte bu ödenekle yapılabilecek uygulamalara dair şu önerilere yer verilmiştir:

- Afet ve acil durum tehlike ve risklerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi, haritalanması ve raporlanması ile ilgili yatırımlar,
- Afetler konusunda bilinçlenmek, afet zararlarını azaltmak, afetlere karşı hazırlıklı olmak ve müdahaleyi kapsayan konularda toplumda farkındalığın artırılması ve eğitimin geliştirilmesi ile afetlere karşı direncin yükseltilmesine yönelik yatırımlar,
- Risk azaltmaya yönelik yapısal ve yapısal olmayan önlemlere ilişkin yatırımlar,
- Afet yönetimi ve karar destek sistemlerine entegre veri ve bilgilerin üretiminin sağlanması için yapılacak yatırımlar yapabilirler.

Kentte yaşayan tüm canlıların yaşamlarının korunması, iyileştirilmesi yerel yönetimlerle sivil toplum arasında güvene dayalı, açık ve sürekli bir iletişim ve etkin iş birliğine dayanan planlı, kapsayıcı ve bütüncül bir kentsel stratejiyle ve katılımcı bir stratejik planlamayla mümkündür.

*Büyükşehir olmayan diğer illerde ise il özel idareleri gerçekleşen en son yıl bütçe giderinin en az yüzde biri oranında ödenek ayırması gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin vatandaş memnuniyetini gözeten, etkin, hızlı ve kaliteli hizmet sunabilen, afetlere hazırlıklı, iklim değişikliğine dirençli, çevrenin korunmasını önceleyen, teknolojik gelişmelere uyum sağlayan, katılımcı, şeffaf, hesap verebilir ve mali sürdürülebilirliği sağlayan bir yapıya kavuşturulması temel amaçtır ([Onikinci Kalkınma Planı](#), Yerel Yönetimler başlığı temel amacı (950)).

Öneri:

Yerel seçimler öncesinde belediye başkan adaylarına afet dayanıklılığı artırmak ve bütüncül, kapsayıcı ve katılımcı bir afet ve risk yönetimini uygulamaya koymak konusunda çağrıda bulunabiliriz.

Tüm belediye başkan adaylarına yönelik bir çağrı yayımlayarak veya bir açık mektup hazırlayarak adaylardan;

- Afet yönetimi ve risk azaltma konusunda düşüncelerini;
- Belediye başkanı olurlarsa afetlere karşı kentsel dirençliği ve toplumsal dayanıklılığı artırmak konusunda vaatlerini/programlarını açıklamalarını;
- Belediye olarak afet risklerini azaltma, afet ve acil durum planlarını içeren bir dayanıklılık stratejisi ve eylem planı hazırlamak ve stratejik planları dayanıklılık odaklı ve katılımcı bir şekilde hazırlamalarına yönelik taahhütte bulunmalarını;
- Belediye olarak kentimizi Birleşmiş Milletler, Afet Risk Azaltma Ofisi tarafından başlatılan "[Şehirleri Dirençli Hale Getirmek \(MCR2030\) Programı](#)"na (henüz dahil olmadıysa) dahil etmeyi taahhüt etmelerini talep edebiliriz.

HEMŞEHRİ HUKUKU VE KATILIM HAKKI

Adil bir kent, eŐitliĐi, demokrasiyi ve çeŐitliliĐi kucaklayan ve gelecek nesillerin sağlıklı bir çevrede sürdürülebilir bir şekilde yaŐamasına olanak tanıyan bir yaşamı vaat eder (Fainstein, 2021).

Katılım hakkı yurttaşların kendilerini ve kamuoyunu ilgilendiren tartışmalara ve süreçlere bireysel olarak veya sivil toplum örgütleri, sendikalar, profesyonel meslek örgütleri benzeri kurumlar aracılığıyla da aktif ve etkili bir şekilde dahil olmasını ve kamu hizmetlerinden herhangi bir ayrımcılık olmaksızın eşit şekilde faydalanılması öngören bir haktır. Yurttaşların kendileriyle ilgili alınan kararlara katılım hakkı anayasada ve yasalarla tanımlanmıştır ancak yurttaşların katılımcılık konusunda örgütlülüğü, ısrarı ve kolektif çabası ile siyaseten güvence altına alınabilir ve hayata geçirilebilir.

- “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır.” 5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 13

Hemşehri Hukukuna göre yurttaşlar ikamet ettiği belediyenin hemşehrisidir. Hemşehri olarak yurttaşların belediyenin,

- Karar ve hizmetlerine katılma;
- Faaliyetleri hakkında bilgi edinme;
- Yapılan yardımlardan yararlanma hakkı vardır.

Özetle hemşehrilerin sadece alınan kararlara değil, karar alma, uygulama sürecine de, hayatlarını etkileyecek karar ve uygulamaların denetiminde de katılım hakkı vardır.

Belediyeler ayrıca yurttaşlar arasında sosyal ve kültürel ilişkileri geliştirmek, kültürel değerleri korumak üzere faaliyetlerinde üniversiteler, sendikalar, meslek odaları, uzman kişiler vb. sivil toplum aktörleriyle çalışmalar yapmalıdır.

Ülkemizde yasal olarak tanımlanmış ve bazı kentlerde yerel yönetim ve sivil toplumun koordinasyon ve iş birliği ile yürütülmeye çalışılan demokratik katılımı amaçlayan araçlar ve kurumsal mekanizmalar bulunmaktadır:

- Muhtarlıklar
- Mahalle meclisleri, komiteleri
- Kamuoyu Yoklaması,
- İhtisas Komisyonları,

- Acil Durum Planlaması,
- Kent Konseyi,
- Gönüllü Katılım
- Vatandaş Karnesi
- Stratejik planlama

Yerel yönetimlerde karar verme süreçlerine yurttaşların ve sivil toplum kuruluşlarının aktif ve etkili katılımı açısından en etkili katılım araçlarından biri stratejik plandır. Kentsel düzeyde karar verme süreçlerinin demokratikleşmesinde planlamanın katılımcı bir süreç içerisinde yönetilmesi, tam katılımı sağlaması ve eyleme dönük bilgiyi üretmesi gerekmektedir.

Afetlere dayanıklı kentlerde olması gereken katılımcı afet yönetimi yaklaşımının uygulama alanlarından biri de stratejik planlama sürecidir. Kent ölçeğinde afet dayanıklılığının artırılması açısından stratejik planlar afet yönetimi ve afet risklerini azaltma hedefiyle katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmalı, uygulanmalı ve izlenmelidir.

AFET
DAYANIKLILIĞI İÇİN
YURTTAŞIN SÖZÜ

YEREL YÖNETİM STRATEJİK PLANLARI

Stratejik plan, kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan"dır ([5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu](#), [KMYKK] Madde 3).

Diğer kamu kurumlarında olduğu gibi stratejik planlama mahalli idare kurumlarında da yürürlüğe geçirildi. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Stratejik Plan ve Performans Programı" başlıklı 41. maddesine göre, nüfusu 50.000'in üstünde olan belediyelerde stratejik plan yapılması zorunludur. Bu düzenlemeyle birlikte Türkiye'de belediyeler ilk olarak 2007-2011 dönemi için stratejik plan hazırlamışlardır.

Stratejik Planlar mahalli idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde hazırlanır ve yerel yönetimin beş yıllık görev dönemini kapsar. 2024 Yerel Seçimleri sonrası oluşacak yeni yönetimler tarafından 31 Eylül 2024'e kadar hazırlanması gereken Stratejik Planlar 2024-2028 arasındaki 5 yıllık dönemi kapsayacaktır.

Türkiye Mülki İdare sistemini göre 2023 yılı itibariyle 30'u büyükşehir, 51'i il, 929'u ilçe, 390'ı belde olmak üzere toplam belediye sayısı 1393'tür. Ülke nüfusunun yaklaşık %95'i yaşam alanları belediyelerin yönetimi kapsamına girmekte ve hizmetlerinden yararlanmaktadır. 2019 yılında gerçekleşen mahalli idareler seçimi sonrasında nüfusu 50.000'in üzerinde olan 347 belediyenin 336 tanesi stratejik plan hazırlamış ve yayımlamıştır. 2020-2024 dönemi stratejik planı olan belediyeler tüm belediyelerin %24'üyken, stratejik planı olan belediyelerdeki nüfus Türkiye nüfusunun %88'dir.

Mevcut stratejik plan metinlerine belediyelerin kendi sitelerinden veya T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın Kamuda Stratejik Yönetim [web sayfasından](#) erişilebilmektedir.

Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlamanın Hukuki Çerçevesi:

- [5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu \(2013\)](#).
- [Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik \(2018\)](#).
- [Belediyeler için Stratejik Planlama Rehberi \(2019\)](#).
- [Performans Programı Hazırlama Rehberi \(2009\)](#).
- [Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlara Dair Tebliğ \(2018\)](#).

*Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü projesi kapsamında hazırlanan belediye stratejik plan [envaterinden](#) de 2020-2024 döneminde stratejik plan yayımlayan tüm belediyelerin plan bağlantılara ulaşılabilme mümkündür.

Tablo: Türkiye Mülki İdare Birimlerine göre sayıları (İçişleri Bakanlığı - [Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri](#), 2023)

İl Sayısı	81	Büyükşehir Belediyesi	30
İlçe Sayısı	922	İl Belediyesi	51
Mahalle Sayısı	32216	Büyükşehir İlçe Belediyesi Sayısı	519
Köy	18280	İlçe Belediyesi Sayısı	403
Bağlı (mezra, kom, oba vb.)	23816	Belde Belediyesi Sayısı	390
		Toplam Belediye Sayısı	1393

YEREL YÖNETİMLERDE KATILIMCI STRATEJİK PLANLAMA ve STRATEJİK PLAN

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın yayımladığı **Belediyeler için Stratejik Planlama Rehberi**'nde stratejik planlama aşamaları aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Mevzuatla tanımlanan, performans esaslı bütçeleme açısından şart koşulan ve hazırlanan kılavuzlarla standartlaştırılan, uzmanlaşma gerektiren teknik bir prosedürün ötesinde yerel yönetimler açısından stratejik planlama, belediyelerin orta ve uzun vadede odaklanmak istediği önceliklerin belirlenmesi, bütçe hazırlama ve uygulama sürecinde mali disiplinin sağlanması, kaynakların stratejik önceliklere göre dağıtılması ve etkin kullanılıp kullanılmadığının izlenmesi ile bunun üzerine kurulu bir hesap verme sorumluluğunun geliştirilmesine temel teşkil etmektedir.

Bu açıdan stratejik planlama sadece yerel idarenin veya onun görevlendirdiği uzmanların değil, tüm ilgi gruplarının karar verme sürecine katılımı temeline oturan bir kentin mevcut durum değerlendirmesinin yapıldığı, gelecek hayalinin tanımlandığı, bu hayale ulaşacak projelerin tasarlandığı ve kentin kentlilerle birlikte nasıl yönetileceğinin kararlaştırıldığı bir süreçtir.

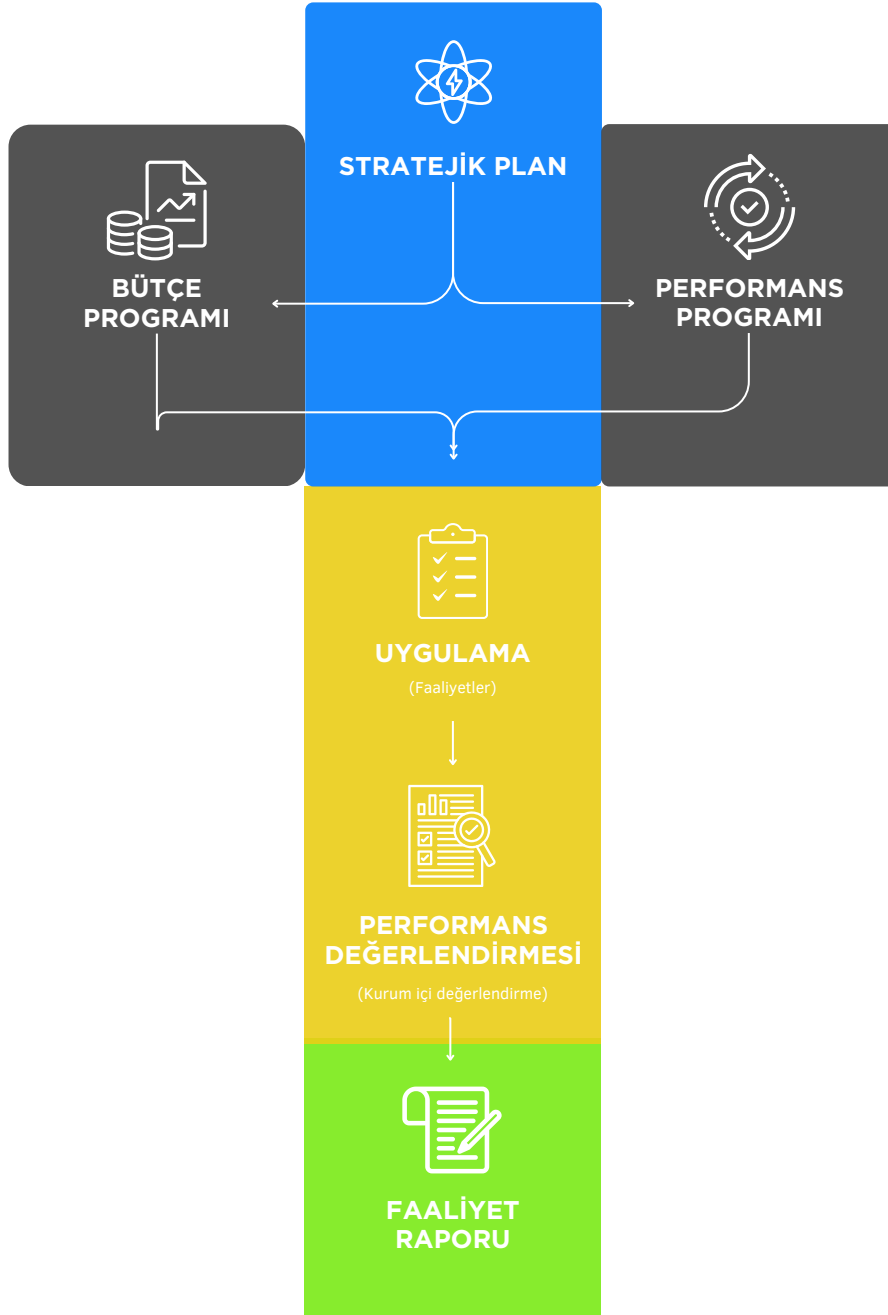
STRATEJİK PLAN ve BÜTÇE İLİŞKİSİ

Türkiye’de 2000’lerin ortasından itibaren hayata geçirilen kamu idaresi reformları merkezi ve yerel idare sisteminde birçok düzenlemeyle kamu harcamalarına dönük bir dizi uygulamayı yürürlüğe sokmuştur. 2000’lerin başında Türkiye ekonomisinin yaşadığı krizlerde kamu bütçesindeki açık ve buna neden olan kontrolsüz, plansız, programsız kamu harcamaları ilk akla gelen sorun olarak görülmekteydi. Buna yönelik olarak bu dönemde bütçe açığını kontrol altına almakla birlikte kamusal faaliyetlerin çeşitliliğinin ve miktarının artırmak, toplam kalite, performans yönetimi ve stratejik yönetim anlayışlarının kamu kesiminde işlerlik kazandırmak amacıyla 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nda (KMYKK) yapılan düzenleme ile kamuda performans esaslı bütçeleme (PEB) sistemine geçildi. PEB’in en önemli taşıyıcı kolonlarından biri de kamuda stratejik planlama yaklaşımının benimsenmesi oldu.

Buna göre belediyelerin bütçelerini yaparken, kamu mali yönetimi sisteminin gereği olarak; ekonomik, mali ve sosyal etkinliği birlikte sağlayacak şekilde kamusal tercihlerin oluşması için gerekli ortamı yaratmaları gerekmektedir. Yasal olarak belediyeler, kamu kaynaklarını kullanırken mali sistem açısından mali saydamlık (Madde 7), hesap verme sorumluluğu (Madde 8) ve stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme (Madde 9) kurallarına uygun hareket etmek zorundadır (EK).

Yerel yönetim reformu ile ayrıca belediyeler üzerindeki merkezi hükümetin yerindelik denetimi kaldırılmış, belediyeler özerk hale getirilmiştir. Yerindelik denetimi, demokratik düzen içinde halkın yetkisindedir. Bu denetim, seçimler dışında doğrudan doğruya halkın seçtiği belediye meclisi üyeleri tarafından yapılmaktadır. Halkın denetim yetkisi yalnızca seçimlerle sınırlı değildir. Vatandaşlar denetim yetkisini, başta Anayasamız olmak üzere, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve yukarıda sözü edilen hemşehri hukukundan almaktadır.

*Belediye başkanı, mahalli idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma planı ve programı ile varsa bölge planına uygun olarak **stratejik plan** ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık **performans programı** hazırlayıp belediye meclisine sunar. Stratejik plan ve performans programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve belediye meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir. (5393 sayılı Belediye Kanunu, Stratejik Plan ve Performans Programı – Madde 41)*

***Belediyelere yönelik bütçe izleme için not:** Belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde Kasım ayı toplantısında, birlikte görüşülerek karara bağlanır. Bütçeler ilgili belediyelerin faaliyet raporlarında (bir sonraki yılın Nisan ayında yayımlanır), performans programlarında (bir önceki yılın Aralık ayında yayımlanır) ve bütçe gerekçelerinde (bir önceki yılın Ekim ayında yayımlanır) yer almaktadır.

Belediyelerin, kamu kaynaklarının kullanılmasının açık, şeffaf, denetlenebilir ve hukuka uygun olması için stratejik plan yapmaları gerekir. Mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması amacıyla üstlendikleri kamu hizmetlerini yeterli düzeyde, nitelikli ve kapsayıcı bir şekilde gerçekleştirebilmek için katılımcı bir şekilde belirlenen amaç ve hedefleri çerçevesinde belirlenen performans göstergelerine dayandırarak bütçe oluşturmalı ve buna uygun olarak program ve proje bazında kaynak tahsis etmelidir. Özetle belediyelerin bütçelerini hazırlarken, mevcut öz kaynaklarını değerlendirirken stratejik planlarındaki hedef ve göstergeleri dikkate almaları beklenmektedir.

Yerel yöneticinin kim olduğundan bağımsız olarak, belediyelerin bir plan ve program dâhilinde yönetildiğinin güvencesi olarak stratejik planlama ve buna bağlı bütçe oluşturma, hem idari mali denetim hem de yurttaş katılımı ve denetimiyle mümkündür. Stratejik planlama bir yandan idari ve mali denetimi mümkün kılarken aynı zamanda, şeffaflık, hesap verebilirlik açısından da yurttaş katılımının ve denetiminin yolunu açar. Stratejik planlara dayalı belediye bütçelerinin oluşturulmasına dış paydaşların katılımları sayesinde vatandaşların kamu politikalarının icrasının finansmanına katılmaları sağlanmış olacaktır (EK).

Belediyelerin yapacağı iş ve hizmetlerin hukuka uygunluğunu denetlemek ve sonuçları görmek açısından stratejik planın hazırlanmasına yurttaşların katılımı önemlidir. Yurttaşlar böylece yerel yönetimlerin kararlarını etkileyebilir ve bu kararları kendi talepleri doğrultusunda şekillendirmeye çalışır. Zira katılımcı bir stratejik plan ve katılımcı bütçeleme, belediyelerin sembolik olarak 3-5 kişiye sorduğu ve onay aldığı bir mekanizma değildir. Bütçe planlamasının ve bütçenin yönetiminin doğrudan halk tarafından gerçekleştirildiği, etkili ve siyasi katılımın sağlandığı süreçtir. Katılımcılık, yerel yönetimlerin hizmetlerinden yararlananları müşteriler olarak değil; yurttaşlar olarak görmesini gerektirir. Bu nedenle, belediyelerin mahalle halkının istekleri doğrultusunda bütçe hazırlamaları gerekir (YD).

Stratejik planlama hazırlık sürecine aktif olarak katılarak belediyelerin bütçelerinin nasıl oluşturulacağını ve kullanılacağını belirlemek ve bu şekilde kent yönetimine katılmak mümkün olabilmektedir. Stratejik planlara göre oluşturulmuş hedefler için belediyeler bütçelendirme yapabilirler. Belediye bütçeleri stratejik plana aykırı olamayacağı gibi, planda olmayan hedefler için de bütçe ayrılamaz. Bu nedenle yerel yönetimin afet yönetimi ve risk azaltma konusundaki öncelikleri, amaç ve hedeflerine bağlı olarak gerçekleştirecek faaliyetler ve bunları gerçekleştirmek için ayıracağı kaynak stratejik plan sürecinde belirlenmektedir. Bu anlamda stratejik plan, afet dayanıklılığına dair yerel yönetimlerin öncelik ve hedeflerin şekillendiği temel belgedir.

STRATEJİK PLAN ve PERFORMANS PROGRAMI İLİŞKİSİ

Performans Programı, bir belediyenin stratejik planında yer alan program dönemine ilişkin performans hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak için yürütecekleri somut faaliyetler ile bunların kaynak ihtiyacını ve performans göstergelerini içeren yıllık programdır.

Stratejik Plan'da hedef kartlarında her yılın ayrı ayrı hedefleri ve gösterge değerleri yer almakla birlikte hedefe ilişkin faaliyetler proje seviyesinde detaylandırılmamakta, bir üst seviyede faaliyet grupları olarak tanımlanmaktadır. Stratejik Plana ilişkin kurumun performansına ilişkin hedefler ve göstergeler ve faaliyet grupları altında yer alan faaliyetler ve maliyetler Performans Programlarında yer almaktadır. Her bir stratejik hedef altında, performans hedefleri, performans göstergeleri, faaliyet ve maliyetleri yıllık olarak hazırlanmakta ve ilgili yılın Performans Programı olarak Bütçe görüşmeleri öncesinde meclise sunulmaktadır.

İzleme için not:

Stratejik plandaki hedef ve faaliyetlerle ilişkili olarak oluşturulan performans programlarında ilgili yıl için planlanan performans hedef ve göstergelerini, faaliyet ve tahmini maliyetlerini Performans Programlarında 2. Başlık olan "Performans Bilgileri"nin C alt başlığında "Performans Hedef ve Göstergeleri ile Faaliyetler" bölümünde her bir hedef için detaylı olarak görmek mümkün olacaktır.

Ayrıca tablolar halinde o yıl içerisinde gerçekleştirilecek olan faaliyetlerin bütçelerini ve ilgili birimlerini, amaç bazında kaynak ihtiyacı toplamlarını da "D" alt başlığı içerisindeki tablolarda idare birimlerine veya performans hedefi başlıklarına göre görme imkanına sahip olunacaktır.

STRATEJİK PLANLARIN İZLEME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ: STRATEJİK PLAN ve FAALİYET RAPORLARI

Etkin katılımın sağlandığı bir planlama sürecinin önemi kadar bir diğer önemli süreç de İzleme ve Değerlendirme sürecidir. Hazırlanan **Stratejik Plan** ve **Performans Programlarının** gerçekleştirme ve performans değerlendirme sonuçlarının kamuoyu ile paylaşıldığı **Faaliyet Raporları** izleme sürecinde kullanılabilecek en önemli araçtır.

Belediyeler stratejik plan ve performans programına göre yürüttükleri faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleştirme durumu ile meydana gelen sapmaları nedenlerini ve belediye borçlarının durumunu her sene yayınlamak zorunda oldukları faaliyet raporları ile kamuoyu ile paylaşırlar ve yurttaşları belediye çalışmalarını hakkında bu raporlar aracılığıyla bilgilendirirler. Faaliyet raporları yurttaşların stratejik planlama süreci ile katılımcı bir şekilde belirlenen amaçlar ve öncelikler doğrultusunda tanımlanan hedeflerin gerçekleştirilmesi için belediye yönetiminin yıl bazında ne kadar çalıştığını ne gibi faaliyet ve projeler gerçekleştirdiğini ve bunlar için yıl başında belirlenen kaynak tahsisine uygun olarak ne kadar harcama yaptığını takip edebileceği, izleyebileceği önemli bir kaynaktır.

Faaliyet raporları belediyelere bağlı kuruluş ve işletmelere (belediye iştiraklerine) ve belediye ortaklıklarına ilişkin bilgi ve değerlendirmeleri de içerir.

İzleme için not:

Belediyede yıl başı itibarıyla ilgili birimlerce hazırlanan faaliyet raporları belediye meclisine sunulur. Meclis üye tam sayısının dörtte üç çoğunluğuyla kabul edilir. Nisan ayı sonuna kadar kamuoyuna duyurulur ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na ve Sayıştaya gönderilir.

Gider bütçe teklifi ile kesinleşen bütçe ödenekleri ile gerçekleşmenin karşılaştırılmasına yönelik bilgiler, gelir-gider bütçesi arasında olan farklılıklar, o yıl belirlenen gider bütçesindeki yaşanan sapmaların nedenleri ve mali denetim sonuçları Faaliyet Raporlarının “Faaliyetlere İlişkin Bilgi ve Değerlendirmeler” başlıklı 3. Bölümünde “A-Mali Bilgiler” başlığında görülebilmektedir. “B-Performans Bilgileri” başlığı altında ise faaliyetlerin detay bilgilerine, “Performans Sonuçlarının Değerlendirmesi” alt başlığı altında ise, Performans Programında yer alan göstergelerin o yılki gerçekleştirmeleri, varsa sapmaları ve sapma nedenleri izlenebilmektedir.

Böylelikle, planlama sürecinde geliştirilen stratejik hedeflerin ve planlanan hedefler ve faaliyetler için oluşturulan bütçenin ne oranda nasıl gerçekleştiğini, sapmaların hangi başlıklarda olduğunu ve sapma gerekçelerini Faaliyet Raporlarında izleyip bilgi sahibi olabiliriz.

Yaşanan deprem ve afetlerin etkilerini azaltmak için, birçok kaynak afet öncesinde değil afet yaşandıktan sonra mobilize edilmektedir. Dolayısıyla ayrılan bütçe kadar gerçekleşmiş harcamanın incelenebilmesi de önemlidir. Harcamalar ise ancak faaliyet raporlarında yer almaktadır.

STRATEJİK PLAN VE KATILIM

Belediyeler kalkınma planları, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politikalar, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlarlar (KMYKK, Madde 9).

“Stratejik planlama sürecinde kamu idaresinin hizmetinden yararlananların, kamu idaresi çalışanlarının, sivil toplum kuruluşlarının, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili diğer tarafların katılımları sağlanır ve katkıları alınır.” (Kamu idarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Madde 5)

Yerel demokrasinin bir gereği olarak stratejik planlamanın katılımcı ve kapsayıcı bir şekilde gerçekleştirilmesi, yurttaşların ve diğer paydaşların azami katılımlarının sağlanması, kamu hizmetlerinin etkinliği ve verimliliğinin artırılmasını, kamu kaynaklarının yerinde ve etkili kullanılmasını sağlayacaktır.

Stratejik planlamada toplumsal katılım yalnızca hazırlık sürecinde yapılması şart koşulan dış paydaş analizi sürecinden ibaret görülmemelidir. Dış paydaş analizleri ise belediye hizmetlerinden vatandaşın memnuniyetini ölçmek olarak algılanmamalıdır. Özellikle strateji geliştirme süreci öncesinde elde edilecek olan bulguların değerlendirilmesi ve ihtiyaçların tespitinde yapılacak olan paydaş analizlerinde paydaş görüşleri, önerileri, algı, talep ve şikayetleri önemli bir yer tutmaktadır.

Dış paydaşlar tanım gereği belediyenin sunduğu ürün ve hizmetlerden yararlananlar ile belediyeden etkilenen veya belediyeyi etkileyen belediye dışındaki kişi, grup veya kurumlardır. Kent yaşamında yetki ve etki sahibi olan diğer kamu kurumları ve belediye bağlı kuruluş ve şirketlerin ötesinde doğal olarak kentte yaşayan ve kentsel yaşamı var eden tüm yurttaşlar ve örgütlü sivil toplumdur.

Başta kent konseyleri ve yerel sivil toplum örgütleri ve kent üniversiteleri olmak üzere, kent ölçeğinde yerel örgütlenmesi, kurumsal yapılanması, çalışma gündemi veya siyasal faaliyeti olabilecek olan özel sektör kuruluşlarının örgütlü yapıları, sendikalar, meslek örgütleri, siyasi partiler gibi kurumlar stratejik planlamada muhatap alınması, kente dair tespit, analiz ve önerileri değerlendirilmesi gerekli olan “kurumsal dış paydaşlar”dır. Bu kurumların stratejik plan hazırlık sürecine katılmaları her iki taraf için de sürecin doğal bir parçası olarak görülmelidir. Belediye tarafında stratejik plan ekibi bu kurumsal paydaşların kente dair tespitleri ve görüşlerini içeren raporlarını göz önünde bulundurmalı, stratejik plan hazırlık sürecinde dikkate alınmalıdır. Diğer tarafta kent konseyleri gibi kent ölçeğinde hareket edecek sivil toplum platformu niteliğindeki yapılar seçimlerle birlikte stratejik planı hazırlık sürecinin resmi olarak başlatılmasını ve paydaş toplantılarına resmi olarak davet edilmeyi beklemeden kendi üyeleri ile stratejik plan hazırlık süreçlerine hazırlanmalı ve aktif olarak sürece katılmak için yol ve yöntemler geliştirmelidir.

Kadın olarak, engelli olarak, Roman olarak, 65 yaşını geçmiş biri olarak, ne eğitimde ne işte bir genç olarak, LGBTİ+ olarak; farklı ve çoklu kimliklerle kentin bir parçası olan kentliler de stratejik planlama sürecinde dışlanmamalı, onların görüşleri, önerileri, talepleri hazırlık sürecinde dikkate alınmalıdır. Kapsayıcı bir hazırlık süreci için farklı toplumsal kesimlerin koşulları gözetilerek uygun katılım yöntemi, aracı ve analiz süreci işletilmelidir.

Katılım araçlarının anket, çalıştay, odak grup toplantıları, sektörel buluşmalar, forumlar, iletişim noktalarındaki aktiviteler, vb. şekilde çeşitlendirilmesi ile yüz yüze çalışmaların yanı sıra dijital platformların da etkin kullanılması paydaşların azami katılımlarının sağlanmasına katkı sunmaktadır. Katılım araçlarının etkin kullanıldığı bir sürecin sonunda, beş yıllık planda öncelik verilmesi gereken alanlar ve faaliyetlerin önceliklendirilmesi de bu doğrultuda kentin paydaşlarının katılımı ve etkisiyle de şekillenmiş olacaktır.

Afet dayanıklılığını destekleyecek stratejik planların ortaya çıkartılması için afet yönetimi döngüsünün tüm aşamalarda çalışma yürüten kamu kurumlarının, özel sektör kuruluşları, meslek örgütleri, sivil toplum örgütleri ve sivil inisiyatiflerle ortaklık yapılması, onların görüşlerine başvurulması, afet odağında çalıştay ve buluşmalar yapılarak bu kurumların stratejik planın hazırlık, uygulama ve izleme süreçlerine katılmaları teşvik edilmelidir. Mahalle ölçeğinde yapılan toplantıların gündemlerinden arasında mahalledeki afet riskleri ve acil durum planlamaları olmalıdır.

Afet Dayanıklılığını Gözeten bir Stratejik Planda:

Stratejik yönetim ve planlama aşamaları değerlendirilerek, afet riskleri azaltma hedeflerini gözeten ve dayanıklılık odaklı bir stratejik plan için şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- Belediyede afet yönetiminden sorumlu birimlerden ilgili çalışanlar stratejik plan hazırlık ekibinde olmalıdır.
- Mevcut durum analizinin her aşamasında afetler, afet riskleri, afet yönetimi ve afet risk azaltma konusu, afet dayanıklılığı kapasiteleri göz önünde bulundurulmalı ve stratejik planlar mekânsal planlarla ve il risk afet ve afet müdahale planları ile uyumlu olmalıdır.
- Kentin tarihinde öne çıkan afetler – kente, yöreye özgü afetsellik analizi
- Önceki stratejik plan değerlendirilmesinde afet yönetimine dair değerlendirme
- Afet yönetimi ve risk azaltmayla ilgili mevzuat analizi
- Üst politika belgelerinde küresel, ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte sürdürülebilirlik, afet risk azaltma ve afet müdahalesine dönük planlar ve strateji belgeleri gibi politika belgelerinin analizi:
 - Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
 - Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi (2015-2030)
 - Yeni Kentsel Gündem
 - On ikinci Kalkınma Planı
 - Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı
 - Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP)
 - Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)
 - Marmara Belediyeler Birliği Afet Koordinasyon ve İşbirliği Planı (MAKİP)
 - İl Risk Afet Azaltma Planları (İRAP)
 - İl/İlçe Afet Müdahale Planları (İAMP)
 - Büyükşehir/İl/İlçe Belediyesi Afet Müdahale Planları
- Afet yönetimine dair faaliyet alanları ve hizmetlerinin belirlenmesi
- Afet yönetimi odaklı dış paydaş analizi
- Afet dayanıklılığı perspektifinden kurumsal kapasite analizi
- PESTEL ve GZFT analizinde afetselliğe, afet yönetimi ve risk azaltmaya yönelik tespitlerin yapılması ve önceliklerin belirlenmesi

- Misyon ve vizyonda afet ve dayanıklılık boyutunun içerilmesi
- Strateji geliştirme aşamasında
 - Mevcut durum analizine ve önceliklendirmelere bağlı olarak afet yönetimi ve risk azaltmaya yönelik tutarlı, açık, anlaşılabilir, somut amaç ve hedefler tanımlanması,
 - Bu amaç ve hedeflerle ilgili sorumlu ve iş birliği yapılacak birimler tanımlanması,
 - Bu hedeflerin izlenebilmesi için doğru, anlamlı, takip edilebilir, ölçülebilir performans göstergelerinin belirlenmesi,
 - Hedeflerin gerçekleşmesine yönelik tespit, risk değerlendirmelerine yer verilmesi
 - Hedefin gerçekleşmesine yönelik proje ve faaliyetlere mümkün olduğunca açık ve kapsamlı bir şekilde yer verilmesi
- Amaçlara ulaşmak ve hedefleri gerçekleştirmek için uygulamaya konulacak faaliyet ve projeler için tahmini maliyetler belirlenerek stratejik planda yer verilmesi beklenmektedir.

İzleme için Not:

Stratejik planın izlenmesi için yapılması gereken ön incelemede ilk olarak amaç ve hedeflerin toplu olarak listelendiği “Bir Bakışta Stratejik Plan” bölümüne göz atılabilir. Bu bölümde plan bütününde yer alan hedefler, detayı görülmek istenen hedef ile ilgili hedefin kodu tespit edilebilmektedir.

Kodu öğrenilen hedefe ilişkin detaylar ise, şekilde 5. Başlık C bendindeki “Hedef Kartları” bölümünden hedefin sorumlu birimi, hedefin bütçesi, göstergeleri ve hedef değerleri, yapılacak faaliyetler ve ayrılması öngörülen bütçeleri detaylı görülebilmektedir.

AFET DAYANIKLILIĞI İÇİN İNCELEMEDEN İZLEMeye

Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü kapsamında yapılan kolektif inceleme çalışması Mart 2024 Yerel seçimleri sonrasında yerelde başlatılabilecek uzun erimli bir izleme çalışması için bir etüt çalışması olarak değerlendirilebilir.

Yapıları ve işlevleri açısından Kent Konseylerinin afet odaklı veya daha geniş anlamda dayanıklılık odaklı bir katılım ve izleme sürecini koordine edecek kurumlar olarak düşünülebilir.

Kent konseyinin öncülüğünde ve organizasyonu kentte faaliyet gösteren diğer sivil toplum kuruluşlarının, meslek odalarının ve akademisyenlerin ve yurttaşların katılımıyla belediyelerin afet yönetimi vb. konularındaki faaliyetlerini, bütçesini ve politikalarını izleyecek bir çalışma yürütülebilir.

İzlemenin yönteminin belirlenmesi için, aşağıda belirtilen aşamalardaki sorular üzerinden çalışılması, izlemenin etkisini artıracak kararlar verilmesini sağlayacaktır:

- Hedefin Belirlenmesi

Örnek Hedef: Yaşam hakkımızın korunması için afetler karşısında toplumsal dayanıklılığı artıracak yerel politikaların, faaliyetlerin yerel yönetimler ve sivil toplum iş birliğinde hayata geçirilmesi

- İzleme çalışması yaparak neyi değiştirmek istiyoruz?

Örnek değişim hedefi: Kentlerimizi afetlere daha hazır, toplumu daha dayanıklı hale getirmek. Afet yönetimi ve planlamasını daha kapsayıcı ve katılımcı olması

- Nasıl bir değişim hedefliyoruz?

Örnek değişim hedefi: Afet dayanıklılığı konusunda kentin geneline yayılan bir eylemliliğin oluşmasını

- Netlik:
 - Hangi amaçla, hangi alanda, hangi kurum/kişinin çalışmalarına ilişkin izleme yapılacaktır?

- Uygulanabilirlik ve Gerçeklik
 - Siyasi ortam izleme çalışmasına elverişli mi?
 - İzleme çalışmalarını başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmek için kurumun mevcut kapasitesi ve ihtiyaçları nedir?
 - Kurum ve karar vericiler arasında nasıl bir ilişki var? Kent konseyleri ve belediye arasında ilişkinin mahiyeti nedir?
 - Kurum ve diğer paydaşlar arasında nasıl bir ilişki var? Kent konseyi yerel ölçekte faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerini içerebiliyor mu?
 - Kurumun güvenilir, doğru bilgiye erişimi var mı?
 - Vatandaşlar, kurumu nasıl algılıyor? Taban ile ilişki nasıl?
- Zamana Karşı Saygılı Olma
 - Hangi zaman aralığında izleme çalışması gerçekleştirilecek?

- Ölçütlerin Belirlenmesi

Ölçütler, izleme çalışmasının hangi kriterler doğrultusunda yapılacağı ve değerlendirileceği ortaya koyar. Ölçütleri belirlerken, izleme yapacağımız alanda şunlar dikkate alınmalı ve paydaşlardan görüş alınarak son haline getirilmeli

- Daha önce yapılmış çalışmalar
 - Uluslararası alanda kabul görmüş iyi uygulamalar
 - Mevcut yasalar, imzalanmış sözleşmeler
 - Varsa vatandaş beklentileri
 - İzlenecek kurumların kendine has iç işleyişi, usul ve esaslar
- Veri Toplama ve Verinin Meşruiyetinin Sağlanması
 - Hangi bilgiye ihtiyaç var?
 - Kamuoyuna açık resmi bilgiler hangileri?
 - Eksik olan bilgiler nedir?
 - Eksik olan bilgileri bulmak için hangi araçları kullanabiliriz?
 - Elde ettiğimiz bilgiyi farklı kaynaklardan nasıl teyit ettirebiliriz?
 -

Doğru veriye ulaşmak için şu araçlar kullanılmalı:

- İnternet siteleri (UNDRR, AFAD, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, belediye...)
- Belediye meclis görüşmeleri, ihtisas komisyonları
- Resmî mektuplar ve dilekçeler
- Anket çalışmaları
- Resmî basın açıklamaları

- Verinin meşruiyetinin sağlanması:

Verinin kısa özetler, infografikler, grafik kartları ve video gibi araçlarla kolay anlaşılabilmesi

- Verinin Analiz Edilmesi

Toplanan verilerin savunuculuk hedefleri bağlamında ve ölçütler doğrultusunda anlamlandırılması, yani değerlendirilmesi gerekmektedir. Güvenilir ve doğru veri analizi olmazsa olmazdır. Güvenilir bir veri analizi için verilere sadık kalmak esastır. Sonuçta ölçütler doğrultusunda hüküm verilecektir.

Bu aşamada doğru soruları sormak gereklidir.

- Analizi kim yapıyor?
- Nasıl bir süreç yürütülüyor?
- Ölçütler doğrultusunda ne anlama geliyor? Avantaj ve dezavantajları neler?
- Raporlama kim tarafından ve nasıl gerçekleştirilecek?
- Üretilen raporların nasıl yaygınlaştırılacak, savunuculuk için kullanılacak?

Savunuculuk hedefi bağlamında izleme çalışmasının neden yapıldığını ortaya koymak gereklidir. Kolay anlaşılır bir dil kullanmak önemlidir. Kullanılan tüm kaynaklar ve izleme sürecine ilişkin şeffaflık ilkeleri gözetilmelidir. Verilerin kolay anlaşılır bir şekilde, görsellerle sunumu önemlidir.

YEREL YÖNETİMLERDE STRATEJİK PLANLAMA TAKVİMİ

Yerel yönetimlerde stratejik planların yapılmasına ilişkin, stratejik planlama takvimi, hazırlık süreci ve planların hazırlanmasının usul ve esasları, 26.02.2018 tarihli ve 30344 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan “Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ile düzenlenmektedir.

Stratejik plan hazırlık sürecine yönelik olarak aşağıda verilen takvim ve stratejik planlama aşamaları bu sürece hazırlık sürecinden itibaren katılma ve izleme hedefi olan kişi ve kurumlar için hazırlanmıştır.

31 Mart 2024

Türkiye'deki yerel yönetimlerin belirlenmesi için gerçekleştirilecek mahalli idareler seçimleri bu tarihte gerçekleştirilecektir. Seçim sonucunda belediye başkanı, büyükşehir belediye başkanı, belediye meclisi üyesi, il genel meclisi üyeleri, muhtarlar ve ihtiyar heyetleri belirlenecektir.

Nisan 2024:

- Belediye başkanlığınca stratejik plan, ön hazırlık çalışmalarını başlatılır. Stratejik Planlama kurulunun görevleri ve planın genel kurgusunu belirlenir.

Stratejik plan ön hazırlık çalışmaları ve genel koordinasyonu Belediye Başkanın gözetiminde Büyükşehir Belediyelerinde Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Büyükşehir İlçe Belediyelerinde Plan ve Proje Müdürlüğü veya Strateji Geliştirme Müdürlüğü, İl belediyelerinde genellikle Mali Hizmetler Müdürlüğü altında görev yapan Strateji Geliştirme Birimleri tarafından koordine edilir.

- **Stratejik plan genelgesinin yayımı ile stratejik plan hazırlık süreci başlatılır***.

Genelgede başkanlık makamınca ilgili birimlere gönderilen yazı ile Stratejik Plan Hazırlık çalışmalarının başlatıldığı duyurulur. Strateji Geliştirme Kurulunun kurulması için her birimden görevlendirme talep edilir.

*Örnek stratejik plan genelgesi için bakınız: Mersin Büyükşehir Başkanlığı - Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı 30 Nisan 2019 tarihli 53601641-602.04-E.49711 Sayılı, [Stratejik Plan Genelgesi](#).

Mayıs-Haziran-Temmuz-Ağustos 2024

- Genelgeyi takip eden iki hafta içinde birim bazında mülakat düzenlenerek ve görevlendirmeler yapılarak Belediye'nin Stratejik Planlama ekibi ve alt komisyonlar oluşturulur.
- Stratejik Planlama Ekibi tarafından hazırlık dönemine ilişkin faaliyetleri, sorumluları ve aşama ve faaliyetlerin tamamlanma zamanını gösteren zaman çizelgesini içeren bir hazırlık programı oluşturulur*.

Hazırlık döneminde yürütülecek çalışmalara katkı sağlamak ve sivil katılımı teşvik etmek amacıyla ayrıca Belediye Meclisi Stratejik Plan Komisyonunu oluşturulabilir.

Belediyeler bu doğrultuda hazırlık programını oluştururken, geçiş takviminde buldukları yeri, beşeri kaynaklarını, organizasyon yapısını, teknik donanımlarını, idare ölçeğini ve benzeri hususları dikkate alır. Belediyeler, stratejik planlarını hazırlamaya başlamadan önce hazırlık programlarında yer alan tüm hususları gerçekleştirmek zorundadır.

Belediyenin stratejik plan hazırlık programı ve sorumlu birim ve kişileri kamuoyuna da duyurulmalıdır. Bu süreçte belediyenin askı, ilan veya duyuruları, web sayfası ve sosyal medya hesapları stratejik planlama programı ve katılım toplantılarının takip edilmesi açısından önemlidir.

Yurttaşlar yaşadıkları ilçede belediyeye planlama çalışmasının başlatılıp başlatılmadığına, planlama çalışması başlatılmadıysa çalışmaların ne zaman başlatılacağına dair bilgi edinme başvurusu yapılabilir.

*Örnek stratejik plan programı için bakınız: Malkara Belediyesi Stratejik Planlama Ekibi, 2020-2024 Stratejik Planı [Hazırlık Programı](#).

- Stratejik Plan hazırlık sürecinde sivil toplum kuruluşlarının ve yurttaşlarının planlama sürecine farklı katılım yöntemleri ve araçları katılabileceği en önemli süreçtir.
- Birim Yöneticileri, Stratejik Planlama Ekibi ve belediyenin diğer çalışanlarına ve Belediye Meclis Üyelerine yönelik eğitim ihtiyacı analizi yapılarak, eğitim programı düzenlenebilir.
- Bu süreçte kent konseyleri ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla stratejik planlama toplantılarına katılım talep edilmelidir.
- Bireysel olarak yurttaşlar da bu süreçte stratejik planlarda yer almasını talep ettikleri hedef ve ilkelerini belediyeye bir dilekçe ile bildirebilirler.
- Belediyeler yurttaşların bireysel başvuruları dışında ve kamuoyu yoklaması sonucunda edindiği öneri ve taleplerin haricinde kapsayıcı bir yaklaşımla doğrudan sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve üniversitelerin görüşlerine başvurmalıdır. Stratejik planların hazırlanması sürecine bu kurum ve kuruluşların görüş ve önerilerinin stratejik plana dahil edilmesi amacıyla bu kurumların değerlendirme ve raporları stratejik plan hazırlık kurulunun dikkatlerine sunulmalıdır.

Haziran

- Her yıl Haziran ayının sonuna kadar Stratejik Plan ve Performans Programına uygun olarak gider bütçeleri ve faaliyet/proje ve hizmet planları, faaliyet maliyetleri hazırlanır.

Eylül 2024

- Stratejik Plan Ekibi ilgili yasal düzenlemeler ve rehber çerçevesinde ve hazırlık programı doğrultusunda yurttaşların görüş ve önerilerini de dikkate alarak çalışmalarını tamamlayarak, üst yönetime plan taslağını sunar.
- Sunulan Stratejik Plan Taslağı belediye encümen(leri)nce incelenerek görüş bildirilmek üzere belediye meclise sunulur.
- Belediye Meclisi Stratejik Planı gündeme alır. Plan tasarısı “Belediye Meclisi Stratejik Plan Komisyonunu” ve “Plan ve Bütçe Komisyonu”nda tartışılır ve gerekli incelemelerin ardından kararını Meclise sunar.

31 Eylül 2024

Meclis tarafından görüşülen Stratejik Plan kabul edilerek uygulamaya konulur.

Kabul edilen Stratejik Plan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na iletilir.

Stratejik Plan kamuoyuna duyurulur ve belediyenin internet sitesinde yayımlanır.

SON NOT

Yerel seçimlerle birlikte belediye başkanları ve kadrolarında değişiklikler olabileceği için stratejik planlama süreci genellikle yukarıdaki örnek takvimde belirtildiği gibi yerel seçimlerin hemen sonrasında Nisan ayında başlatılıyor. Kent konseyleri ve sivil toplum örgütleri stratejik plan hazırlık sürecine daha aktif katılmak ve hazırlıklı olmak için yerel seçimleri beklemek durumda değildir.

Bazı yerel idareciler ve yurttaşlar açısından stratejik planlar bağlayıcılığı olmayan göstermelik belgeler, stratejik yönetim ve planlama teknik bir süreç ve formalite icabı yapılması gereken veya işin uzmanlarına, kompedanlarına bırakılması gereken, taşere edilebilecek bir "iş". İlgili mevzuatta açıkça katılımcılığa ve kurum kapasitesine vurgu yapılsa da en nihayetinde stratejik plan yapmamanın, kurum dışından alakasız kişilere yaptırmanın ve yalnızca kurum için bir hazırlıkla süreci tamamlamanın, yapılan plana uymamanın yasa nezdinde bir cezai müeyyidesi yok, siyaseten karşılığını görmek, ölçmek ise mümkün değil. Yasal düzenleme demokratik katılımı tanımlamak, önermek, buna yönelik kurumlar ve araçlar tanımlayarak teşvik etmek açısından elzem ancak katılımı kuvveden fiile çıkaracak olan örgütlü sivil toplumun kapasitesini güçlendirerek sürekli ve organize bir şekilde katılım siyasetini yapması, katılımı talep etmesi ve fiili olarak karar alma, uygulama ve izleme süreçlerine katılması ile mümkün olacaktır.

STRATEJİK PLAN HAZIRLIK SÜRECİNİN TAKİBİ VE KATILIMINA YÖNELİK BİLGİ EDİNME VE TALEP ETME AMACIYLA DİLEKÇE ÖRNEKLERİ

Bilgi notunun sonunda sivil toplum kuruluşlarının stratejik plan hazırlık süreçleriyle ilgili bilgi edinebilmesi ve planlama sürecine katılımı konusunda talepte bulunması için dilekçe örnekleri paylaşılmıştır.

Stratejik planlamaya katılım ve bilgi edinme hakkı konusunda paylaştığımız iki dilekçe örneği Ekoloji Kolektifi Derneği tarafından 2018 yılında yayımlanan ve Fevzi Özlüer ve Serde Atalay tarafından yayına hazırlanan “Stratejik Planlama Yoluyla Belediyelerin Bütçe Yönetimine Halkın Katılımı” kitapçığından ve STGM (2020) Belediyelerin Stratejik Planlama Süreçlerine Sivil Toplum Örgütlerinin Katılımı Hakkında Bilgi Notu’ndan alınmıştır.

Belediye ismi boş bırakılıp, tarihler değiştirilerek ve dernekler mevzuatı gözetilerek aktarılmıştır.

Dilekçeleri kullanırken şu hususları akılda tutmak faydalı olacaktır:

- Yönetim Kurulu olarak belediyenin stratejik planlama sürecine katılım için karar almak,
- Planlama süreçlerine katılacak temsilcinizi önceden belirlemek,
- Derneğin antetli kağıdını kullanmak ve dilekçenizi kaşeleyip imzalamak,
- Dilekçenizi giden evrak olarak kaydetmek,
- Cevap için açık adresi ve iletişim numaralarını yazmak.

SRATEJİK PLAN HAZIRLIK SÜREÇLERİ İLE İLGİLİ BİLGİ EDİNME BAŞVURUSU DİLEKÇESİ ÖRNEĞİ

(Belediyenin Adı.....) BELEDİYE BAŞKANLIĞI'NA

YER:

KONU: (Belediyenin Adı.....) 2024-2028 Dönemi Stratejik Planının Hazırlanma Süreciyle ilgili Bilgi Edinme talebimiz hakkındadır.

TARİH:

GİDEN EVRAK NO:

AÇIKLAMALAR:

On ikinci Kalkınma Planında yerel yönetim alanında belirlenen politika tedbirlerinden biri de (953.) “belediyelerin karar alma süreçlerinde vatandaşların ve muhtarların katılım rolü güçlendirilmesi”dir.

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesine göre, stratejik planlama sürecinde “kamu idaresi çalışanlarının, kamu idaresinin hizmetlerinden yararlananların, kamu idaresinin faaliyet alanı ve hizmetleri ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının, ilgili kamu idareleri ile diğer paydaşların katılımları sağlanır ve katkıları alınır.”

Bu doğrultuda planlama sürecine katılmak ve katkı sunmak isteyen kuruluşumuz, aşağıdaki bilgi veya bilgileri bilgi edinme hakkı doğrultusunda talep etmektedir.

TALEP EDİLEN BİLGİ VEYA BELGELER:

1. Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik doğrultusunda (Belediyenin Adı.....) Belediyesi'nde 2024-2028 yıllarını kapsayan stratejik plana yönelik planlama süreci hazırlık süreci başlatıldı ise, başlatılma tarihi ve yayınlanan stratejik plan genelgesinin bir örneğinin tarafımıza gönderilmesini,
2. Yönetmeliğin 8. maddesine göre, stratejik planlama ekibi tarafından stratejik plan genelgesinin yayımlanmasını müteakip hazırlanması gereken hazırlık programı hazır ise, bu programda yer alan şu hususlara ilişkin bilgi ve belgelerin tarafımıza ulaştırılmasını;
 - a) Stratejik planlama sürecinin aşamaları, bu aşamalarda gerçekleştirilecek faaliyetler ile bu faaliyetlerden sorumlu birim ve kişiler.
 - b) Aşama ve faaliyetlerin tamamlanacağı tarihleri gösteren zaman çizelgesi.
 - c) Stratejik planlama ekibi üyeleri.
3. Stratejik planlama sürecine ilişkin belediye sınırları içinde, planlama sürecinin başladığına ilişkin duyuru yapıldıysa, buna ilişkin zaman ve içeriği gösterir bilgi veya belgelerin tarafımıza gönderilmesini,
4. Planlama sürecine davet edilen, sivil toplum kuruluşu ve yurttaşlar var ise, listesinin ve davet yazısının bir örneğinin tarafımıza gönderilmesini,
5. Hazırlık programının hangi aşamasında bulunulduğuna ilişkin bilgi veya belgelerin tarafımıza gönderilmesini,
6. Planlama süreciyle ilgili bir önceki planlama döneminden kaynaklanan sorunlara ilişkin stratejik planlamadan sorumlu biriminiz tarafından hazırlanmış bir rapor var ise, bir örneğinin tarafımıza gönderilmesini,
7. Stratejik planlama sürecine ilişkin ilgili tüm birimlerin hazırladıkları raporların ve görüşlerin bir örneğinin tarafımıza gönderilmesini,
8. Stratejik planlama sürecine ilişkin belediye bünyesi dışından talep edilmiş ve alınmış görüşlerin birer örneğinin tarafımıza gönderilmesini,
- 9 Yapılmış ise, 2024-2028 dönemi stratejik plan hazırlıkları kapsamındaki GZFT analizi raporunun bir örneğinin tarafımıza gönderilmesini, talep ediyoruz.

SONUÇ VE İSTEM: Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 5. ve 11 maddeleriyle, planlama sürecine katkı sunmak ve katılmak isteyen kuruluşumuza yukarıdaki bilgi veya belgelerin 15 gün içinde gönderilmesini talep eder, istenilen bilgi veya belgelerin Belediye bütçesine külfet olmaması için, gerekirse bu belgelerin CD veya bellek çubuğu ortamında çoğaltılarak da tarafımıza gönderebileceğinizi bilgilerinize sunarız.

STRATEJİK PLANLAMA SÜRECİNE KATILIM İÇİN ÖRNEK DİLEKÇE

(Belediyenin Adı.....) BELEDİYE BAŞKANLIĞI'NA

YER:

KONU: (Belediyenin Adı.....) 2024-2028 Dönemi Stratejik Planının Hazırlanma Süreciyle ilgili Bilgi Edinme talebimiz hakkındadır.

TARİH:

GİDEN EVRAK NO:

AÇIKLAMALAR:

Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plana, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na göre stratejik plan denilmektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 9. maddesinde belirtildiği üzere, "kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlarlar."

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Stratejik Plan ve Performans Programı" başlıklı 41. maddesine göre de, nüfusu 50.000'in üstünde olan belediyelerde stratejik plan yapılması zorunludur. Yine bu maddeye göre, "Belediye başkanı, mahalli idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma planı ve programı ile varsa bölge planına uygun olarak stratejik plan ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunar. Stratejik plan, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesine göre, stratejik planlama sürecinde "kamu idaresi çalışanlarının, kamu idaresinin hizmetlerinden yararlananların, kamu idaresinin faaliyet alanı ve hizmetleri ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının, ilgili kamu idareleri ile diğer paydaşların katılımları sağlanır ve katkıları alınır."

SONUÇ VE İSTEM: Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 5. ve 11 maddeleriyle, planlama sürecine katkı sunmak ve katılmak isteyen kuruluşumuza yukarıdaki bilgi veya belgelerin 15 gün içinde gönderilmesini talep eder, istenilen bilgi veya belgelerin Belediye bütçesine külfet olmaması için, gerekirse bu belgelerin CD veya bellek çubuğu ortamında çoğaltılarak da tarafımıza gönderebileceğinizi bilgilerinize sunarız.

KAYNAKLAR - OKUMA ÖNERİLERİ

Anlı Anlıöv (2013). "Karar Verme Süreçlerinin Demokratikleşmesinde Stratejik Yaklaşımın Rolü ve Örnek Uygulamalar Süreç Tasarımı, Katılım ve Eylem". Planlama 23(3):125-133. Erişim adresi: https://jag.journalagent.com/planlama/pdfs/PLAN-39974-RESEARCH_ARTICLE-ATAOV.pdf

Avrupa Konseyi (2019). Sivil Toplumun Karar Verme Sürecine Katilimiyla İlgili İyi Uygulama İlkeleri. Çeviren: STGM. Erişim adresi: <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-09/usto-karar-verme.pdf>

Ahmedreza Shirvani Dastgerdi ve Reza Kheyroddin (2022). Policy Recommendations for Integrating Resilience into the Management of Cultural Landscapes. Sustainability, 14(14), 8500; <https://doi.org/10.3390/su14148500>.

Fevzi Özlüer ve Serde Atalay (2018). Stratejik Planlama Yoluyla Belediyelerin Bütçe Yönetimine Halkın Katılımı. Ekoloji Kolektifi Derneği (EK) yayınları. Erişim adresi: <https://ekolojikolektifi.org/wp-content/uploads/2018/08/Stratejik-Planlama.pdf>

Hakan Ataman (2022). Politik Karar Verme Süreçlerine Etkili ve Anlamli Katılım Hakkı ve Mekanizmalar. Erişim adresi: <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2022-08/politik-karar-verme-sureclerine-etkili-ve-anlamli-katilim-hakki-ve-mekanizmalar-bilgi-kitapcigi.pdf>

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü (2014). Vatandaş Karnesi Rehberi, Stratejik Yerel Yönetişim Projesi, Katılımcılık Rehberleri No 2/4. Hazırlayan: Emre Koyuncu, Erişim adresi: http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/Dvsdk+Vatandas_Karnesi.pdf

Kadın Adayları Destekleme Derneği ve Argüden Yönetişim Akademisi (2019). Belediyeler için Entegre ve Kapsayıcı Stratejik Plan Hazırlama Rehberi. Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları, İstanbul. Erişim adresi: <https://argudenacademy.org/publications/Belediyeler-Icin-Entegre-ve-Kapsayici-Stratejik-Plan-Hazirlama-Rehberi.pdf>

Kadın Koalisyonu (2022). Kadın Örgütlerinin Gözünden Belediyelerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi. Erişim adresi: <https://kadinkoalisyonu.org/wp-content/uploads/2023/12/Kadin-Orgutlerinin-Gozunden-Belediyelerde-Toplumsal-Cinsiyet-Esitliginin-Izlenmesi.pdf>

Kalkınma Bakanlığı (2018). Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları İle Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/02/20180226-10.htm>

Mecliste.org (2020). Yasamada Katılım ve İzleme El Kitabı. Erişim adresi: [https://www.mecliste.org/dosyalar/file/Yasamada%20Kat%C4%B1l%C4%B1m%20ve%20%C4%B0zleme%20El%20Kitab%C4%B1%20ver%20\(2\).pdf](https://www.mecliste.org/dosyalar/file/Yasamada%20Kat%C4%B1l%C4%B1m%20ve%20%C4%B0zleme%20El%20Kitab%C4%B1%20ver%20(2).pdf)

KAYNAKLAR – OKUMA ÖNERİLERİ

STGM, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (2020). Belediyelerin Stratejik Planlama Süreçlerine Sivil Toplum Örgütlerinin Katılımı Hakkında Bilgi Notu. Erişim Adresi: <https://www.katilimhakki.org/wp-content/uploads/2020/02/belediye-stratejik-plan-bilgi-notu-final-6.pdf>

Sümeyye Kahraman, Erkan Polat ve Burak Korkmazıyrek (2021). Afet Yönetim Döngüsündeki Ana Terimler. Avrasya Terim Dergisi: 9(3):7-14. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1847608>

TACSO, Sivil Toplum Kuruluşları için Teknik Destek (2020). STKlar ve Sivil Katılım. Erişim adresi: <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-09/stklar-ve-sivil-katilim.pdf>

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). Belediyeler İçin Stratejik Planlama Rehberi. Erişim adresi: http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/2nABM+Belediyeler_Icin_Stratejik_Planlama_Rehberi.pdf

TESEV (2019). Yerel Yönetimlerde Stratejik Plan İzleme ve Değerlendirmesine Sivil Toplum Katılımı Rehberi. Erişim adresi: https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/rapor_yerel_yonetimlerde_stratejik_plan_izleme_ve_degerlendirmesine_sivil_toplum_katilim_rehberi_rev.pdf

Ulaş Bayraktar ve Bediz Yılmaz (2020). “Yeni Katılımcı Pratikler: Paylaşan, Dönüştüren, Dirençli Dayanışma Kentleri” Yurttaşlık Derneği, Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü Projesi. Erişim adresi: https://hyd.org.tr/attachments/article/842/Yeni_Katilimci_pratikler.pdf

UNDRR. 2021. Terminology. Erişim adresi: <https://www.undrr.org/terminology>

Yurttaşlık Derneği (2015a). Sivil Toplum Aktif Yurttaşlık El Kitabı. Erişim Adresi: https://yereldemokrasi.net/attachments/article/87/sivil_toplum_aktif_yurttaslik.pdf

Yurttaşlık Derneği (2015b). Yurttaş Hakları El Kitabı. Erişim Adresi: https://yereldemokrasi.net/attachments/article/57/yurttas_haklari.pdf

İlgili Web Sayfaları

- KADIN KOALİSYONU: <https://belediyeizleme.org/>
- TESEV: <http://kentekatilim.org/>
- STGM: <https://www.katilimhakki.org/>
- YURTTAŞLIK DERNEĞİ: <https://yereldemokrasi.net/>

Bu bilgi dosyası, Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA fonu ile desteklenen "Afet Dayanıklılığı için Yurttaşın Sözü" projesi kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğinin sorumluluğu Yurttaşlık Derneği'ne aittir. Hollanda Krallığı Büyükelçiliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.